

N:o 74.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 24 Maj 1873.
 — — — — Andra Kammaren den 24 — —

Riksdagens underdåniga Skrifvelse, i anledning af gjorda framställningar i fråga om grundskatterna och indelningsverket.

(Stats-Utskottets Utlåtande N:o 93.)

S. A. K.

Hos Riksdagen hafva blifvit väckta åtskilliga förslag, dels om grundskatternas aflösning eller afskrifning, dels om lindringar i eller afskaffande af indelningsverket. Dessa förslag har Riksdagen funnit med hvarandra ega det nära samband, att de bort i ett sammanhang behandlas.

Hvad angår frågan om grundskatterna, hvilken fråga under en lång följd af år varit föremål för statsmakternas behandling, så hafva de förslag, som tillförene blifvit uti detta ämne väckta, samt de beslut och åtgärder, hvartill dessa förslag gifvit anledning, äfvensom de vid denna riksdag gjorda framställningarne synts obestriddigen vittna derom, att en allmän och fast grundad öfvertygelse om olämpligheten af denna beskattning vunnit alltmera styrka och utbredning. Riksdagen har äfven ansett, det grundade skäl för en dylik öfvertygelse förefinnas.

I hvarje ändamålsenligt beskattnings-system böra de utskylder, som till fyllande af statens behof erfordras, så vidt möjligt är, vara jemnt fördelade på hvar och en samhällsmedlem i förhållande till hans förmåga att dem bära eller på hvarje näring i förhållande till den inkomst densamma lemna. Vid den tid, från hvilken grundskatterna leda sin upprinnelse, var jordbruksnäringen nästan det enda, åtminstone det hufvudsakliga beskattningsföremålet; och om det äfven antages, att dessa skatter ursprungligen voro i viss mån jemnt fördelade, så hafva likväl sedermera under tidernas lopp väsentliga förändringar i detta hänseende inträdt, dels i följd af odlingens olika framsteg inom olika

orter, dels genom mångfaldiga andra, sedermera tillkomna förhållanden. Vidare hafva i sednare tider talrika industrigrenar uppstått, hvilka, om äfven i betraktande tagas de allmänna besvär, som utom grundskatterna åligga jorden, vid jemförelse med jordbruket äro vida lindrigare beskattade.

För närvarande utvisa de till oföränderligt belopp kvarstående grundskatterna de största ojemnheter, ej allenast vid jemförelse emellan olika provinser och emellan olika orter inom samma provins, utan äfven emellan hemman, som äro till hvarandra närbelägna och i förmåner för öfrigt hvarandra ganska lika.

Riksdagen vill i detta hänseende endast erinra derom, att — enligt uppgift af en den 6 November 1830, till utredande af frågan, i hvad mån och på hvad sätt de utskylder, som funnos mest tryckande eller ojemnt fördelta, kunde minskas, jemnas eller emot andra förbytas, af Kongl. Maj:t förordnad komité — om en jordlägenhet af 20 tunnland åker, 40 tunnland äng, 80 tunnland betesmark och 100 tunnland skog af lika beskaffenhet, undergår skattläggning, så uppkommer, vid jemförelse emellan Upsala och Skaraborgs län, hvilka i afseende på kulturens ålder, jordens naturliga bördighet och flera andra förhållanden äro hvarandra någorlunda lika, i Upsala län $\frac{9}{10}$ mantal och 153 R:drs ränta men i Skaraborgs län 1 mantal med 78 R:dr 54 öre ränta, således i det förstnämnda länet 95 procent högre grundskatt än i det sistnämnda. Likaledes anför samma komité, såsom exempel på skiljaktigheterna i beskattning inom samma ort, att af två hemman belägna i Häbo fögderi af Upsala län, båda med samma hemmantal, det ena då utgjorde grundskatt till ett värde af 124 R:dr 29 öre och det andra af 317 R:dr 56 öre, eller två och en half gång så stort belopp. Enligt upplysningar, som lemnats af den komité, som den 18 Juni 1866 afgaf underdånigt betänkande i frågan om grundskatternas inlösen, uppgå t. ex. inom Östergötlands län ränta och kronotionde för det *högst* beskattade hemmanet inom Gullbergs och Bobergs fögderi till 33 procent af afkastningen; i Kinds och Ydre fögderi till 16 procent deraf och för det *lägst* beskattade hemmanet i förstnämnda fögderi till 9 procent, i det sistnämnda till 4 procent af afkastningen; i Kalmar län inom Tunälans fögderi utgjorde det *högst* beskattade hemmanet 12 procent af afkastningen i ränta och tionde, det *lägst* beskattade 2 procent o. s. v.

En annan högst betydande ojemnheter förefinnes emellan grundskatternas belopp, sådana de utgöras i de gamla svenska landskaperna och i de s. k. eröfrade provinserna. Så t. ex. utgöra, enligt sist återopade upplysningar, de fem *högst* beskattade hemmanen inom Konga fögderi i Kronobergs län i medeltal 15 procent af afkastningen i ränta och kronotionde, under det dessa skatter för de fem *högst* beskattade hemmanen i Östra och Medelstads häraders fögderier af Blekinge län utgöra i medeltal endast $1\frac{4}{5}$:dels procent. De fem *högst* beskattade hemmanen inom fem fögderier i Malmöhus län utgöra i ränta och tionde i medeltal $2\frac{4}{5}$:dels procent af afkastningen, under det att i Elfsborgs län för de fem *högst* beskattade hemmanen i fem fögderier ränta och kronotionde uppgå i medeltal till 15 procent af afkastningen, denna beräknad till 5 procent af taxeringsvärdet med tillägg af räntan och tionden.

Slutligen är, såsom ofvan blifvit anfördt, en stor del af Sveriges jord från utgörandet af grundskatt antingen helt och hållet eller till största delen befriad, hvilket förhållande — ursprungligen grundadt på de i äldre tider i annan form utgående, men numera endast i en ringa återstod befintliga prestationer, äfvensom på de vid samma tid bestående skiljaktigheter emellan samhällsklasserna — utvisar en tredje ganska betydlig olikhet i utgörandet af dessa utskylder.

Tid efter annan hafva väl flerfaldiga förslag till jemkning i grundskatterna framställts; men om äfven, med öfvervinnande af de stora, i detta hänseende särdeles inom vårt land, mötande svårigheter, en jemn fördelning af skatterna å jorden skulle kunna för närvarande åstadkommas, så skulle likväl, till följd af olika bördighet och odlingslägenheter, förändrade afsättnings-tillfällen samt alla de omständigheter, som i öfrigt inverka på egendomars afkastning och värde, inom en icke aflägsen tid åter uppstå ganska betydliga missförhållanden i skattebeloppen; också har den åsigt, att det icke låte sig göra att med fix skatt å jordegendomen åstadkomma dess ständigt fortfarande jemlika förhållande till hvarje skattdragandes inkomst, inom representationen blifvit så fullständigt omfattad, att frågan om grundskatternas jemkning emellan särskilda egendomar tvifvelsutan måste anses såsom förfallen.

Att jordbruksnäringen, såsom helt betraktad, är i förhållande till andra näringar tyngre beskattad, lærer äfven få antagas såsom gifvet. Enligt en beräkning, anställd i sistberörde komité och grundad på förhållandena år 1864, hvilade för jordbruksnäringen en beskattning af 4 R:dr 83 öre på 1,000 R:drs kapitalvärde, men på 1,000 R:drs kapitalvärde, användt på andra näringar, en beskattning af endast 1 R:dr 28 öre.

Utaf den utredning nämnda komité meddelat, framgår ock, att, på sätt komitén yttrat, grundskatterna trycka en icke obetydlig del af jordegendomen i vårt land särdeles hårdt genom att medtaga så stor anpart af behållningen deraf, att sjelfva egendomen, äfven om den i och för sig sjelf lemnar en god afkastning i förhållande till sin storlek, likväl genom grundskatterna kvarhålles uti ett lågt kapitalvärde och en låg behållen afkastning. Då dessa skatter i motsats mot dem, som drabba kapitalisten eller idkare af andra näringar än jordbruket, utgå med oförändradt årligt belopp, utan afseende å den större eller mindre inkomst, som af den skattskyldiga jorden kan erhållas, eller å statens utgifter, kunna de icke anses öfverensstämma med ett riktigt beskattningssystem; och då den ojemnt tryckande börda, dessa skatter ålägga, icke kan annat än verka hämmande på jordbruksnäringens utveckling, har Riksdagen ansett deras upphörande böra medföra väsendtliga fördelar.

Genom en dylik åtgärd skulle dessutom vinnas en önskvärd förenkling af förvaltningen och redogörelseverket. Ännu ur en annan synpunkt vore jordens befriande från grundskatter fördelaktigt, i det derigenom bereddes jordens innehafvare en till följd af näringarnes utveckling i flera riktningar och de af ett allt mer utbildadt kommunikationsväsende i öfrigt föranledda förändrade förhållanden, af behovet påkallad friare dispositionsrätt öfver jorden.

De steg, som tillförene blifvit tagna i syfte att lindra de på jorden hvilande skattebördor, innebära visserligen, i jemförelse med hvad nu blifvit ifrågasatt, icke så omfattande förändringar, men de utvisa likväl ett jemnt fortgående i nu antydd riktning. I underdånig skrifvelse den 18 December 1857, i fråga om jords friköpande från grundskatt m. m., anförde Rikets Ständer, att grundskatterna just till följd af det ojemna sätt, hvarpå de å den skattskyldiga jorden äro fördelade, ej kunnat bibehållas vid sitt ursprungliga belopp, och att Rikets Ständer nästan vid hvarje riksmöte i anledning af derom gjorda framställningar funnit sig föranlätne att för sin del efterskänka en eller annan af de skattebördor, som ansetts mest betungande, samt att sammanlagda beloppet af den minskning uti de ordinarie inkomsterna, som från införandet af nuvarande stats-skick uppkommit genom sådana skattenedsättningar, då utgjorde nära 1,500,000 R:dr R:mt årligen. Sedermera har genom 1862—1863 års Riksdags beslut räntan af mjöl- och sågqvarnar, hvilken för år 1862, enligt hvad sistnämnda komité meddelat, uppgick till 187,258 R:dr 39 öre, från och med år 1864 afskrifvits, hvarförutan ej bör lemnas oanmärkt den betydliga nedsättning i räntan och tionden, som blifvit en följd af den år 1869 beslutade omsättningen till penningar, hvilken nedsättning kan, vid det förhållande, att dessa skatter, som år 1870 utgjorde 6,777,100 R:dr, påföljande år endast uppgingo till 6,104,900 R:dr, antagas hafva belöpt sig till omkring 670,000 R:dr. — Såsom ordinarie inkomster, i hvilka eftergifter medgifvits, böra äfven nämnas flera tillförene på bruksnäringen hvilande skatter. Så hafva *Hammarskattsjernet*, som i medeltal för åren 1850—1854 inbringade 154,155 R:dr R:mt, samt *Tiondetackjernsavgiften* jemlikt 1856—1858, 1859—1860 samt 1871 års riksdagsbeslut afskaffats, emot det att, beträffande sistnämnda afgift, för så vidt den utgått från privilegierad bergslag, hvarje hemman och lägenhet, som i sin egenskap att tillhöra bergslagsort åtnjutit frihet från ränta och rotering, skulle till *hälften* åsättas de skyldigheter härutinnan, som med författningarne öfverensstämde.

Grundräntorna, hvilka tillika med tionden år 1833 ingingo med ett belopp af 4,592,600 R:dr, hafva på den vid innevarande riksdag uppgjorda inkomststat uppförts med en summa af 6,119,800 R:dr. Bland de skäl, som anförts emot dessa skattebördors afskaffande, torde det väsendtligaste hafva varit, att det vore omöjligt för staten att undvara dessa skatter, såsom utgörande en icke allenast till beloppet betydlig, utan äfven under alla omständigheter säker inkomstkälla. Om än detta skäl under föregående tider haft en fullt giltig grund, så måste dock förhållandena numera i detta hänseende anses väsendtligen förändrade.

Huru betydande denna förändring i sjelfva verket är, visar sig tydligt, om man tager en öfversigt af statens inkomster, sådana de för fyratio år sedan voro, och jemför dem med nu ingående belopp. Man finner då att statsinkomsterna, då allmänna bevillingen dervid icke tages i beräkning, under de senast förflutna fyratio åren stigit från 12,900,300 R:dr till 54,005,300 R:dr och således ökats till mer än fyradubbelt belopp,

äfvensom att räntan och tionden, hvilka vid denna tidrymms början utgjorde en högst anseelig del af statens hela inkomst, vid dess slut intaga ett vida mindre betydande rum på inkomstbudgeten i förhållande till andra statens intrader. Dessa grundskatter, hvilka i 1830 års riksstat voro upptagna till ett belopp, motsvarande nära 38 procent af statsverkets inkomster, uppgå enligt nu gällande riksstat icke till mera än 16 procent af inkomsternas sammanlagda belopp, med afdrag ändock af de först i senare tider tillkomna inkomsttitlarne: jernvägstrafik-, telegraf- och skogsmedel. Grundskatternas betydelse såsom inkomstkällor har således, i förhållande till det hela, på senare tider märkbart sjunkit.

Men icke blott statsinkomsternas allmänna stigande och grundskatternas aftagande vigt i förhållande till det hela äro förtjenta af uppmärksamhet. Sjelfva beskaffenheten af vissa på senaste tider tillkomna inkomsttitlar synes vara värd att tagas i betraktande.

Den betydligaste af dessa inkomsttitlar: jernvägstrafikmedlen, hvilka blefvo för första gången synliga i budgeten för år 1869 och då upptogos till 6,400,000 R:dr, äro i den nu beslutade inkomststat uppförda med ett belopp af 9,500,000 R:dr, eller mer än 3,000,000 högre. Oaktadt de omvexlingar denna inkomst, om man afser kortare tidskiften, måste vara underkastad, kan man dock, med ledning af förut inhemtad erfarenhet, med temlig säkerhet beräkna det förhållande, i hvilket den under en längre tidrymd skall komma att utveckla sig. Så beräknades år 1867 att trafikinkomsterna år 1872 skulle utgöra 9,663,000 R:dr, eller, med en jämförelsevis icke betydlig skilnad, den summa, som verkligen för detta år influtit. Nu kan beräknas, med användande af en *lägre* beräkningsgrund än den då antagna, att statens jernvägar, hvilka under de närmast förestående åren äro afsedda att utsträckas från 112 till 140 miles längd, skola år 1882 lemna en bruttoinkomst af 16,200,000 R:dr, eller efter 9 år en tillökning af 6,700,000 R:dr. Ensamt förhöjningen af denna inkomsttitel skulle således, om man antager nettoinkomsten till en tredjedel af bruttobeloppet, lemna en med hvarje år tillökad inkomst af mer än 200,000 R:dr.

Skogsmedlen, hvilka år 1870 för första gången förekommo bland statens ordinarie inkomster med ett belopp af 236,300 R:dr, hafva i förslaget för 1874 blifvit upptagna med 700,000 R:dr, således efter fem år med 463,700 R:drs förhöjning, eller i medeltal 92,700 R:dr för år. Då högst betydliga skogsvidder dels under nästförflutna, dels under innevarande år blifvit för statens räkning ytterligare afsatta, synes man, utan fara för större misstag, kunna antaga den blifvande framtida årliga tillökningen till omkring 100,000 R:dr.

Dessa båda inkomsttitlar hafva det gemensamt, att de gifva en betydande afkastning, men likväl icke äro skattetitlar, och de genom dem inflytande statsmedel, om de förmå bereda tillgångar till en skattenedsättning, kunna således icke sägas hafva tillkommit genom en ny beskattning, som tynger andra samhällsklasser.

Riksdagen har härvid icke förbisett, att utom den fyllnad i statsinkomsterna, som måste beredas, om en betydligare skattelindring skall kunna försiggå, äfven en deraf oberoende tillökning i inkomst måste vara att påräkna för att möta de under tiden uppkommande utgifter för nya statsbehof, så mycket mera som en ny arméorganisation otvifvelaktigt kommer att föranleda till ansenligt ökade kostnader. Men om man, jemte de nu nämnda inkomstitlarne, tager i betraktande den ökade inkomst, andra skattetitlar, såsom tull, stämpelafgift, bränvinsskatt, vid en i allmänhet stegrad produktion och ökad välmåga, kunna antagas lemna, lära icke synnerliga svårigheter i detta afseende vara att befara.

Huru stark näringslivets utveckling varit under de senast förflutna åren, visar sig deraf, att sammanlagda värdet af fabriksstillverkningarne i riket år 1841 utgjorde 21,766,137 R:dr och år 1871 105,235,595 R:dr, eller ungefär femdubbelt det förra beloppet, samt att sammanlagda värdet af rikets in- och utförsel, hvilket år 1842 utgjorde 56,462,773 R:dr, år 1871 stigit till nära sexdubbla beloppet, eller 330,202,000 R:dr.

Slutligen har Riksdagens uppmärksamhet fästats derå, att redan tjugufem år här- efter eller år 1898 annuiteterna för så väl 1858 som 1860 års jernvägslån upphöra att utgå, i följd hvaraf nu beräknade statsutgifter till ett belopp af något öfver 2,500,000 R:dr då komma att årligen besparas.

Med skäl torde derföre kunna sägas, att en så gynnande tidpunkt för vidtagande af en skattenedsättning och ett utjemnande af de olikheter, som i beskattningen på jorden ega rum, tillföre icke förefunnits.

Vidkommande sjelfva *sättet* för jordens befriande från grundskatt hafva två utvägar blifvit ifrågasatta. Den ena är att efterskänka densamma, vare sig på en gång eller småningom medelst skattebeloppets successiva minskning, och den andra att medgifva den skattskyldige rättigheten att friköpa sig från skattens erläggande med en efter vissa grunder beräknad löseskilling. Emot detta senare sätt har den s. k. grundskattekomitéen erinrat bland annat, att, då aflösningen svårligen kunde åläggas någon såsom skyldighet, utan måste bero af de skattskyldiges fria vilja och förmåga, kunde det antagas, att de, som hade mindre räntor och följaktligen behöfde anskaffa endast ringare lösningskapital, komme att frigöra sig från grundskatten, under det att flertalet af dem, som hade drygare utskylder, måhända icke funno sig i stånd dertill i anseende till lösningskapitalets storlek, hvilket allt skulle leda dertill, att den jord, som, för att med framgång kunna brukas, mest behöfde lindring, deraf ej komme i åtnjutande.

Riksdagen, som delar denna åsigt, äfvensom den öfvertygelsen, att det blefve allt för betungande för den skattskyldige att, utom de dryga skattebördorna, under en lång följd af år utgöra en i och för grundskatternas amortering än mera ökad börda, har derföre ansett, att grundskatternas afskaffande bör ske genom deras successiva afskrifning.

Men om en så betydande skattenedsättning som den nu ifrågavarande — den ansenligaste som någonsin i vårt land förekommit — blifver beslutad, så torde den

största försigtighet vara af nöden vid utstakandet af de grunder, efter hvilka den bör utföras.

De fördelar, som äro afsedda att derigenom vinnas, kunna endast i det fall förenas med det helas kraf, om verkställigheten utsträcket till en längre följd af år.

Om så sker, kommer statsverket endast småningom att vidkännas de förluster, som för detsamma uppkomma och motsvarande tillökning i inkomster säkrare att beredas.

För att ej förändringen skall störande inverka på de mångfaldiga enskilda förhållanden, som äro fästade vid jordegendomens värde, är ock af nöden, att öfvergångstiden bestämmes så lång, att de menliga följderna af en allt för stark rubbning i bestående förhållanden undvikas.

Dertill kommer, att i samma mån som tiden utsträcket förlorar det inkastet, att den ifrågavarande eftergiften skulle endast vara en de nuvarande innehafvarne af skattskyldiga jorden tillfallande förmån, sin betydelse, och dess syfte att bereda sjelfva jordbruket en fördel framträder starkare.

Vid innevarande riksdags öppnande har Eders Kongl. Maj:ts täckts gifva Riksdagen tillkänna, att ett förslag till förändrade bestämmelser för härens organisation är under utarbetning. Under den i Riksdagens Andra Kammare, vid remissen af Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof, hållna öfverläggning meddelade Chefen för landtförsvaret, att han vid utarbetande af detta förslag funnit skäl att icke utgå från antagandet af indelningsverkets fortfarande och ovilkorliga bestånd, utan bygga förslaget på grunder, hvilka icke omöjliggöra öfvergången till ett annat sätt än indelningsverket för anskaffande och underhåll af stamtrupp, och hvilka grunder äfven kunna bestå så väl under som efter en sådan öfvergång, om och när den kan anses blifva nödvändig.

Gången af de förhandlingar, som under senare åren inom representationen egt rum i fråga om härens organisation, har visat de stora svårigheter, som möta, om man vill, med bibehållande af indelningsverket såsom grundval, ordna försvaret i enlighet med det nyare krigsväsendets fordringar. Vid sådant förhållande och då å ena sidan det blifvit uppenbart, att de olika meningarne i detta hänseende knappast kunna med hvarandra förenas, men å andra sidan ordnandet af rikets försvar är en fråga af den makt-påliggande beskaffenhet, att den ovilkorligen måste på en säker och varaktig grundval lösas, har det syntes Riksdagen, att det vore för det hela fördelaktigare, om en fullständig plan, afsedd att för framtiden blifva gällande, förelades Riksdagen, än om dess åtgärd påkallades för ett förslag, hufvudsakligen bestämdt att bilda en öfvergång till något nytt. Det skulle äfven, för att kunna med någon säkerhet bedöma sättet att verkställa en sådan öfvergång, vara af största vigt att ega en klar kännedom om det nya, till hvilket man skulle komma och som vore ämnadt att framgent ega bestånd. Önskligheten deraf att landet må i en snar framtid erhålla ett försvar, som bereder dess säkerhet, är af så framstående betydighet, att de skäl, som dervid fästa sig, öfverväga

alla andra; och då, i fråga om lämpligheten att i vår arméorganisation samtidigt söka bibehålla indelningsverket och genomföra en betydligt utsträckt allmän värnepligt, meningsskiljaktigheterna visat sig vara af nästan oförenlig natur, har det synts Riksdagen, att, huru gagneligt och för våra förhållanden lämpligt indelningsverket än må under en förfluten tid visat sig vara, afseendet på dess framtida bibehållande nu borde vika för nödvändigheten att bereda en snart inträdande trygghet i afseende på landets försvar, ett säkert skydd för dess inre förkofran.

Blifver försvaret, med antagande af den allmänna värnepligten såsom grundval, på ett tillfredsställande sätt ordnad, så läser deraf följa, att de bördor, som för det närvarande åtfölja indelningsverket, kunna efter hand minskas och slutligen försvinna.

En sådan förändring måste efter Riksdagens uppfattning stå i nära sammanhang med hela frågan om de på jorden hvilande grundskatternas bibehållande eller upphörande. Både rustnings- och roteringsbesvären äro jorden vidlådande onera, och, hvad rustningen särskildt beträffar, motsvaras utgörandet af detta onus utaf den grundränta, som blifvit det till rusthåll anslagna hemmanet åsatt och för sjelfva rustningen anordnad, i följd hvaraf, om endast grundskatterna afskaffas, invecklade likvider för rustningsräntorna skulle uppkomma. Rustnings- och roteringsbesvären, för hela riket beräknade att motsvara ett belopp af 3,250,000 riksdaler, drabba ock vissa orter hårdare än de egentliga grundskatterna, under det att inom andra delar af riket förhållandet är motsatt. För hela samhället är emellertid af största vikt, att likställighet i dessa afseenden eger rum. Om en afskrifning af grundskatterna beslutas, blifver det alltså, så väl för åvägabringande af en dylik likställighet som för ernående af enkelhet och reda i beskattningsförhållandena, nödigt, att en förändring i ofvanberörda onera tillika vidtages.

I afseende på frågan om landets försvar läser Riksdagen, enligt hvad ofvan är nämndt, under alla förhållanden hafva att förvänta en framställning af Eders Kongl. Maj:t, innefattande förslag till ny arméorganisation. Att en sådan organisation kommer att hvila på grundsatsen af en mera utsträckt allmän värnepligt, torde, att döma efter hvad vid de senaste riksdagarne förekommit, med skäl kunna antagas. Vid tillämpningen synes likväl denna nya organisation endast småningom och steg för steg kunna träda i verkställighet, så mycket mera som vårt nuvarande försvarsverk enligt sakens natur endast efter hand skulle kunna förändras och lemna rum för en ny härordning.

Riksdagen, som redan i det föregående i allmänhet yttrat sig om de svårigheter, som möta för indelningsverkets bibehållande, har, i likhet med hvad det för försvarsfrågans behandling vid 1871 års urtima riksmöte tillsatta Utskott yttrat, ansett, att indelta arméen icke är tillräcklig för landets försvar, icke heller lämplig såsom befälsstam för en armé, bestående af värnepligtige. När en ersättning för det indelta manskapet i detta afseende skall ur de värnepligtiges led vinnas, bör, efter Riksdagens åsigt, för erhållande af en duglig befälsstam, hvarmed läser förstås icke blott öfverbefäl, utan äfven underofficerare, korporaler, vice korporaler och kadersoldater, och hvilken befälsstam i sjelfva verket måste blifva föga mindre talrik än den nuvarande indelta arméens

effektiva styrka, frivilligheten i främsta rummet tagas i anspråk, mot den ersättning af statsverket, som för sådant ändamål kan blifva behöflig, äfvensom de hvilka komma att underkastas en större och långvarigare öfning än som åligger samtliga värnepligtige, såsom t. ex. de, hvilka tillhöra specialvapnen, synas böra efter samma grunder antagas och godtgöras. Då emellertid den allmänna värnepligten otvifvelaktigt kommer att så anlitas för landets försvar, att indelningsverkets bibehållande icke vidare erfordras, har Riksdagen ansett fullt giltiga skäl förefinnas till den underdåniga hemställan, att Eders Kongl. Maj:t, i sammanhang med frågan om ordnandet af rikets försvar och under förutsättning att en betryggande arméorganisation varder af statsmakterna antagen, jemväl ville föreslå stadganden, hvarigenom rustnings- och roterings-besvärerna efter hand komme att upphöra, så att båda dessa frågor kunde tillsammans prövas och afgöras.

Enär af skäl, som redan blifvit anförda, frågan om rustnings- och roterings-skyldighetens upphörande icke lämpligen kan afgöras annat än i sammanhang med frågan om grundskatterna, har Riksdagen funnit med denna anhållan äfven böra förenas en underdånig framställning derom, att Eders Kongl. Maj:t, samtidigt med ofvannämnda förslag och under samma förutsättning, äfven täcktes afgifva förslag om räntans och tiondens småningom skeende afskrifning.

Såsom allmän måttstock för dessa eftergifter har Riksdagen, med afseende på hvad redan blifvit angående de finansiella förhållandena anfördt, ansett böra antagas en afskrifning af tre procent årligen. Antagandet af en sådan grund för beräkningen af den föreslagna eftergiftens *belopp* utesluter icke möjligheten att ordna sjelfva afskrifningen på *flera olika sätt*, så att den skulle kunna t. ex. innefatta en större afskrifning första året och derefter jemnt fortgående afskrifning af en mindre andel, eller ock på annat sätt anordnas, endast eftergiftens värde i det hela icke blifver större eller mindre än ofvan blifvit sagdt. Det medgifves således ock, att, om den nya arméorganisationen inom en jemförelsevis kortare tidrymd kommer till stånd, aflyftandet af de bördor, som åtfölja indelningsverket, kan utan större uppoffring för statsverket försiggå på ett mindre antal år.

När afskrifning sker af grundskatterna, lär den olikhet i bevillning efter andra artikeln, som nu gäller för jordbruksfastighet och för all annan fastighet, äfvensom den bevillning, som nu enligt tredje artikeln särskildt utgöres af en viss klass af jordbruksfastigheter, böra försvinna och en revision såväl af bevillningsförordningen som af de på densamma i vissa delar byggda kommunalförfattningarna, i syfte att bereda likställighet mellan olika klasser af medborgare, böra företagas, hvarvid torde böra iakttagas, att den förhöjda bevillningen icke bör inträda, förrän en deremot svarande lindring i skattebördorna blifvit vidtagen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och då till nästa Riksdag lär vara att från Eders Kongl. Maj:t förvänta förslag till ny organisation af landets försvarsväsen, antagligen grundad på en vidsträcktare tillämpning af den allmänna värnepligten, får

Riksdagen, som ansett, att en befälsstam bör bildas ur de värnepligtiges led mot den ersättning af statsverket, som kan blifva erforderlig, och att således den indelta arméen icke vidare blifver hvarken lämplig eller behöflig för åstadkommande af ett för landets sjelfständighet betryggande och efter våra förhållanden lämpadt försvar, i underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes, under förutsättning att en sådan arméorganisation varder af Konung och Riksdag antagen, i sammanhang med ofvannämnda förslag, i nåder föreslå stadganden, genom hvilka, efter en måttstock af tre procent årlig afskrifning, ej mindre rustnings- och roteringsbesvären med deraf härflytande kostnader komme att efter hand minskas och slutligen försvinna, än äfven grundskatterna upphöra, mot det att jordbruksfastighet åsättes bevillning efter samma grunder som gälla för all annan fastighet; börande den antagna arméorganisationen träda i verkställighet först sedan nämnda stadganden om rustnings- och roteringsbesvärens samt grundskatternas afskaffande likaledes blifvit af Konung och Riksdag antagna.

Riksdagen framhårdar etc.

Stockholm den 24 Maj 1873.
